

Koalicija „Galiu gyventi“ 2013 m. veiklos ataskaita

Teisinė pagalba narkotikų vartotojams/priklausomiems asmenims

- Surengti teisinių žinių šviečiamieji seminarai „Kaip padėti pažeidžiamoms grupėms veiksmingiau spręsti jų teisinės problemas sveikatos ir socialiniais klausimais?“ dvejose savivaldybėse: Klaipėdoje (kovo 18 d.) ir Plungėje (balandžio 18 d.). Seminarų auditorija – asmenys, dirbantys su pažeidžiamosiomis grupėmis. Pranešimus skaitė Aušra Širvinskienė, Laura Bliujienė, Eliza Lazickaitė, Dovilė Juodkaitė.
- Balandžio 6 d. surengtas šviečiamasis seminaras probacijos tarnybų darbuotojams apie probacijos taikymą pažeidžiamoms grupėms: kaip veiksmingiau siekti probacijos tikslų dirbant su narkotikų vartotojais. Pranešimus skaitė Mindaugas Survilas, Emilis Subata, Laura Bliujienė.
- Teisinės konsultacijos. Iki lapkričio tęstos teisinės konsultacijos VPLC. Konsultuoja KGG teisininkė-konsultantė Laura Bliujienė, jai talkina Eliza Kurcevič ir Aistė Lazickaitė. Teisinio projekto veikloms nuo 2013 m. sausio vadovauja ir studentus-konsultantus kuruoja Dovilė Juodkaitė.
- Seminaras teisėjams. Birželio 6 d. surengtas šviečiamasis seminaras teisėjams bei jų padėjėjams „Teismų vaidmuo priklausomybės sergančių asmenų gydyme ir resocializacijoje“. KGG renginį su teisėjais suplanavo pirmą kartą.
- Parengtas bukletas. „Antstolių veikla vykdant išieškojimus: teisiniai ir praktiniai patarimai“ (baigiamas maketuoti). Bukletas skirtas socialiniams darbuotojams ar kitiems pagalbą teikiantiems specialistams, savo darbe susiduriantiems su pažeidžiamais asmenimis, kurie turi skolų ir susiduria su antstolių veikla.
- Susitikimas su Antstolių rūmais. Spalį surengtas dar vienas susitikimas su Antstolių rūmais, kuriame aptartos skolininkams kylančios problemos, kurios apsunkina skolos grąžinimą ir tuo pačiu integraciją į visuomenę. Parengtas ir išsiųstas užklausa Antstolių rūmams su visu sąrašu probleminių/ neaiškių klausimų, kylančių pažeidžiamosioms grupėms dėl antstolių darbo.
- Pasiūlymai Teisingumo ministerijai. Gruodžio 9 d. pateiktas raštas Teisingumo ministerijai su pasiūlymais, kaip palengvinti skolų išieškojimo našta pažeidžiamosioms grupėms. Sausio 30 d. atsakė, kad vienai mūsų siūlytai pataisai TM pritarė ir pažadėjo įtraukti į naują Administracinių pažeidimų kodekso projektą. Pritarta dėl viešųjų darbų skyrimo galimybės ir iš dalies darbingiems asmenims. Dėl kitų siūlytų pakeitimų, susijusių su antstolių veikla, TM kontrargumentavo ir nepritarė.
- Parengti ir išsiųsti raštai Teisingumo, Sveikatos apsaugos ir Socialinių reikalų bei darbo ministerijoms dėl KGG informavimo apie jų teisėkūros iniciatyvas KGG aktualiais klausimais. SADM iš esmės atsisakė konkrečiai mums teikti konkrečią informaciją ir nukreipė į bendro pobūdžio internetinę informaciją.
- Strateginis bylinėjimasis: toliau dirbama padedant KB teistis dėl atlyginimo žalos, patirtos nutraukus gydymą kalėjime. Rengtasi ir birželį dalyvauta pirmos instancijos teismo posėdyje (byla grąžinta į pirmą instanciją nagrinėti papildomai). Nutartis buvo neigiama, reikalaujama pirmiausia skųstis medicinos auditui ir Pravieniškųjų kolonijai. Padedant advokatei taip ir

padaryta. Taip pat pateikta antroji apeliacija apeliaciniam teismui dėl minimo pirmosios instancijos teismo sprendimo. Laukiama atsakymų.

- Užbaigtas projektas: OSF Teisinių paslaugų projektas užbaigtas, parengtos ataskaitos. Gauti tolesnį finansavimą iš OSF nebėra galimybių.
- Parengta ir patvirtinta mokymo programa. Teisinio projekto metu vestų mokymų pagrindu parengėme (Aušra Širvinskienė) dviejų dienų mokymo programą socialiniams darbuotojams ir pasitvirtinome ją Socialinių reikalų ir darbo ministerijoje. Jau turime pavienių užklausimų dėl dalyvavimo tokiuose mokymuose. Taip pat viena iš praktikančių parengė mokymų „komercinį“ pasiūlymą apie KGG galimus mokymus bei keletą galimų kainodaros variantų.

Paslaugų prieinamumo advokacija pažeidžiamosioms grupėms

- IHRC2013 veiklos:

- o IHRC'2013: parengėme paraišką OSF Global Drug Policy programai dėl veiklų rengiantis 2013 m. birželį Vilniuje vyksiančiai tarptautinei IHRA konferencijai (25.000 eurų). Tai daugiausia advocacy veiklos, nukreiptos į dialogą dėl narkotikų vartotojų dekriminalizavimo ir paslaugų prieinamumo. Gavome paramą 10.000 USD. Vykdomos šios veiklos:
- o Susitikimai su 5 valstybės įstaigomis dėl paslaugų prieinamumo pažeidžiamosioms grupėms. Įvykę susitikimai: SAM viceministru E.Mačiūnu, LR Seimo Narkomanijos prevencijos komisijos pirmininke L.Dmitrieva. Teisingumo Ministras su KGG nesusitiks, nukreipė mus pas viceministrą Stripeiką, su kuriuo užmezgėme darbinį dialogą. Planuojami susitikimai: su SADM ir su NTAKD.
- o Išsiūsti raštai iškeliant problematiką:
  - Sveikatos apsaugos ministrui dėl žemo slenksčio paslaugų finansavimo problemų, valstybės apmokamo ŽIV testavimo nebuvimo rizikos grupėms ir priklausomybių gydymo prieinamumo;
  - Teisingumo ministrui bei viceministrui dėl farmakoterapijos laisvės atėmimo vietose bei siūlymo ją įdiegti, taip pat dėl narkotikų vartojimo dekriminalizavimo (2 raštai);
  - LR Seimo Narkomanijos prevencijos komisijos pirmininkei dėl į sveikatą orientuotos narkotikų politikos, gydymo prieinamumo.
- o Policy brief: parengta ir išplatinta platinti dviejų puslapių atmintinė IHRC'2013 dalyviams ir VIP svečiams apie žalos mažinimo ir ŽIV prevencijos/gydymo paslaugų situaciją Lietuvoje (anglų ir rusų kalbomis). Ja naudojosi ir Lietuvos pareigūnai, rengdamiesi pasisakymams konferencijoje.
- o Sukurti 4 trumpi vaizdo klipai su narkotikų vartotojų pasisakymais dėl stigmatizacijos, pagalbos prieinamumo bei jos nutraukimo patekus į laisvės atėmimo vietą, pareigūnų smurtą. Naudota per IHRC'2013 bei bus platinama per socialines medijas.
- o Žiniasklaidos „kampanija“ dėl pagalbos pažeidžiamosioms grupėms, siejant su IHRC'2013 tematika ir koncentruojantis į narkotikų vartojimo dekriminalizaciją (alternatyvas įkalinimui bei baudoms) bei žemo slenksčio paslaugų prieinamumą. Samdyta Ingrida Šulcienė žiniasklaidos veikloms įgyvendinti. Parengti ir išplatinti keli

pranešimai spaudai, siejant juos su susitikimais su sprendėjais, duoti keletas interviu, labai aktyviai pritraukti narkotikų vartotojai pasisakyti per konferenciją bei spaudoje.

- o Pritraukti priklausomi asmenys dalyvauti birželio 6 d. IHRC'2013 spaudos konferencijoje bei birželio 9 d. žiniasklaidos brifinge (trys asmenys auditorijoje).
- Raštas SAM dėl ŽSK finansavimo. Liepą teiktas raštas SAM ir ULAC dėl visiškai neadekvačių žemo slenksčio kabinetų finansavimo konkurso (pagal nacionalinę narkotikų kontrolės ir narkomanijos programą) sąlygų, kurios užkirto kelią 2/3 kabinetų net pretenduoti į finansavimą. kalbėtasi apie tai su SAM viceministru E.Mačiūnu bei A.Astrauskiene.
- Alternatyvi žemo slenksčio kabinetų apklausa dėl priemonių poreikių atlikta rugsėjį. Panašią apklausą atliko ir ULAC, nes ketino iš nuo konkurso atlikusių lėšų užpirkti švirkštų. Tačiau ULAC apklausa prašė informacijos ir ketino remtis 2013 m. I ketvirčio realiu priemonių sunaudojimu, kai šis laikotarpis buvo finansiškai krizinis visiems kabinetam – lėšų ir priemonių tiesiog nebuvo. Savo apklausos duomenis pateikėme SAM prašydami realiai įvertinti priemonių poreikį bei pirkti tinkamus švirkštus. Taip pat derinome šį procesą su A.Astrauskiene.
- Siūlymas lengvinti reikalavimus greitiesiems ŽIV testams. Spalio 1 d. kartu su „Demetra“ ir „Pozityviu gyvenimu“ pateikėme raštą SAM dėl informacijos rinkimo vykdant atrankinius ŽIV tyrimus siūlydami keisti LR Sveikatos apsaugos ministro 2010 m. lapkričio 16 d. įsakymo Nr. V-991 „Dėl tyrimų dėl žmogaus imunodeficito viruso infekcijos tvarkos aprašo patvirtinimo“ 12-tą punktą, kuris reikalauja, kad atliktų atrankinių greitųjų tyrimų dėl ŽIV duomenys būtų įrašomi asmens sveikatos istorijoje (F025/a), gydymo stacionare ligos istorijoje (F003/a). Tai labai apsunkina greitųjų ŽIV tyrimų organizavimą, ypač gatvėje. Konkrečiai siūlėme šiuos įrašus atlikti tik gavus teigiamą tyrimo rezultatą.
- Apskritas stalas su Kalėjimų departamentu. KGG iniciatyva ir raginimu Kalėjimų departamentas surengė apskrito stalo diskusiją dėl farmakoterapijos laisvės atėmimo vietose. KD buvo gana atviras, tačiau dalyvavo daug oponuojančiųjų ir diskusija nebuvo konstruktyvi.

LMP-3 projektas

- Mokinių darbas grupėse. Mokiniai toliau dirbo trijose darbo grupėse ir gilinosi į tris problemas, kurių analizę/išvadas vėliau pristatys sprendimų priėmėjams: 1) draudimai ir jų poveikis; 2) kodėl mokyklos nepripažįsta vartojimo problemos; 3) vakarėlių be svaiginimosi organizavimas („pieno tūšai“). Grupės padeda moderuoti dvi buvusios LMP narės, šiuo metu gydytojos-rezidentės. Vasarą grupių darbas buvo gerokai strigęs, bet rudenį suaktyvintas.
- Spalį per LMP sesiją Palangoje LMP Narkogrupė dirbo atskirai moderuojant Erikai Matuizaitėi ir Eglei Daukšytei. Išsigrynino užduotis bei gerokai pasistūmėjo į priekį su galutiniais produktais. Planuojame 2014 m. pradžioje rengti paskutinį mokinių seminarą ir susitikimą su politikais savo pozicijoms pristatyti.
- LMP Darbo grupės šių metų kadencijos veikloms neturime projektinių lėšų, todėl verčiamės iš santaupų, taip pat kooperuojantis su Pilietinių iniciatyvų centru. Projektą iki gruodžio koordinavo buvusi LMP narė Eglė Daukšytė, o pavasarį perėmė Girvydas Duoblys.

SWAN

- Pateikėme paraišką 2013 m. tapti SWAN nacionaliniu „focal point“ (nariu) ir juo tapome. Vykdomė tik informacines veiklas.

Tarptautinis ir vietinis bendradarbiavimas 2013 m. ir 2014 m I ketv.

- EHRN. Rengdami paraišką EHRN dėl Globalaus Fondo finansavimo surengėme dvi konsultacijas su suinteresuotaisiais asmenimis: su valdžios įstaigomis bei NVO ir su pažeidžiamųjų grupių atstovais. Siekėme išsiaiškinti jų poreikius ir interesus projekte.
- NTAKD ir SAM. Gana glaudžiai dalinomės informacija su NTAKD ir SAM (A.Astrauskiene) įvairias paslaugų prieinamumo klausimais. Taip pat reguliariai bendradarbiavome su EHRN, „Demetra“, „Pozityviu gyvenimu“, Psichikos sveikatos iniciatyvomis.
- NVO sektorius. Kartu su „Transparency International“ Lietuvos skyriumi ir Žmogaus teisių stebėjimo institutu oficialiu raštu kreipėmės į SADM ministrę Algimantą Pabedinskiene ir išdėstėme pastabas dėl naujai kuriamos Nevyriausybinų organizacijų tarybos, kurią sukurti numato 2013 m. gruodžio 19 d. priimtas Nevyriausybinų organizacijų plėtros įstatymas, rinkimo procedūrų skaidrumo.
- Nauji kontaktai su kitomis NVO. Surinkti NVO, dirbančių su pažeidžiamomis grupėmis, kontaktai, užmegztas dialogas. Planuojamas susitikimas su keletu NVO, kuriame aptartume galimai bendrus organizacijų siekius, tematikas, veiklas, sąlyčio taškus/pozicijas, galbūt inicijuoti ir konkretų bendradarbiavimą. Numatyti 4 tokio pobūdžio susitikimai. Tikslas - pasidalinti informacija, suderinti požiūrius tarp žmogaus teisių/pažeidžiamųjų grupių NVO.
- Tarptautinės ATOME konferencijos apie opioidų prieinamumą metu J.Poškevičiūtė moderato darbo grupę ir pristatė jos išvadas.
- Rengiame reguliarius NVO pasitarimus dėl žemo slenksčio. Dėl Globalaus fondo paraiškos rengimo tapome EHRN projekto „Harm Reduction Works. Fund it!“ asocijuotu partneriu, gauname visą projekto informaciją. Taip pat rengiame ir moderuojame reguliarius susitikimus su grupe NVO, kurios suinteresuotos žemo slenksčio finansavimo tvarumu.

KGG narių gebėjimų ir kompetencijų didinimas.

- Mokymai nariams. Rugsėį Platieliuose surengėme dviejų dienų mokomąjį seminarą KGG nariams kartu su Globalia iniciatyva psichiatrijoje. Klausėme paskaitų bei diskutavome šiomis temomis: šiuolaikiniai psichikos sveikatos politikos principai; bio-psycho-socialinis modelis; žmogaus teisės psichikos sveikatos paslaugų srityje; de-institucionalizacija kaip veiksmingų bendruomeninių paslaugų plėtra; psichikos sveikatos paslaugų prieinamumas ŽIV infekuotiems ir AIDS sergantiems asmenims Lietuvoje (GIP tyrimo pristatymas; Asmenų su psichikos sutrikimais (įskaitant priklausomybes) lygybė prieš įstatymą (teisinis veiksnumas). Tarptautiniai standartai ir teisinio reglamentavimo pokyčiai Lietuvoje; narkotikų vartotojų de-kriminalizacija: kaip mes patys ją suprantame.

Ryšiai su visuomene/žiniasklaida

- Parengta EEA finansuojamo projekto atributika. Sukurtas projekto logotipas ir šūkis „Rūšiuokime, bet ne žmones“ bei viešinimo standas, popieriniai maišeliai, ekologiškos knygelės bei medvilniniai maišeliai. Dalis atributikos bus naudojama savanorių motyvavimui, teikiant teises konsultacijas.

- Siejant su IHRC'2013 tematika, surengta žiniasklaidos „kampanija“ dėl pagalbos pažeidžiamosioms grupėms, narkotikų vartojimo dekriminalizacijos (plačiau žr. 2 psl.)
- KGG naujienos nuolat viešinamos tinklalapyje www.galiugyventi.lt ir Facebooke.
- KGG inicijuotos žinutės/ pasisakymai/ straipsniai:
  - 2013 01 24 KGG tinklapyje: Apžvalga: Stacionarinė pagalba narkotinių medžiagų vartotojams
  - 2013 02 07 KGG tinklapyje: ŽIV/AIDS ir lytiškai plintančių infekcijų profilaktikos ir kontrolės veiksnių plano 2013 m. projektas
  - 2013 02 07 KGG tinklapyje: SAM informacija: Sveikatingumo metais nevyriausybinės organizacijos kviečiamos aktyviau bendradarbiauti
  - 2013 02 14 KGG tinklapyje: Mokiniai sieks, kad mokyklos pripažintų narkomanijos problemą, gilinsis, ar draudimai veikia, ir propaguos linksminimąsi be svaigalų
  - 2013 03 26 KGG tinklapyje: Klaipėdoje kalbėtasi apie tai, kaip padėti pažeidžiamoms grupėms veiksmingiau spręsti jų teisines problemas
  - 2013 04 22 KGG tinklapyje: Konkursas žemo slenksčio paslaugoms finansuoti
  - 2013-04-25 **Žinių radijo** laida „Atviras pokalbis“, „Priklausomybė – liga, moralinis nuopuolis ar nusikaltimas?“
<http://www.ziniuradijas.lt/naujiena/2013/04/25/priklausomybe-liga-moralinis-nuopolis-ar-nusikaltimas/19681>
  - 2013-04-30 **15min.lt**, „Nuo alkoholio ir narkotikų priklausomus vilniečius gydantys medikai gali likti be atlyginimų“
<http://www.15min.lt/naujiena/ziniosgyvai/sveikata/nuo-alkoholio-ir-narkotiku-priklausomus-vilniecius-gydantys-medikai-gali-likti-be-atlyginimu-541-331114>
  - 2013 05 03 KGG tinklapyje: Susitikime su viceministru apie pagalbos prieinamumą ir finansavimą
  - 2013-05-17 KGG tinklapyje: Dar vienas mažas žingsnelis link žmogaus teisių užtikrinimo: Vilniaus Vyriausiasis administracinis teismas iš dalies tenkino A.B. apeliacinį skundą dėl nepalankaus Vilniaus apygardos administracinio teismo 2012-12-03 sprendimo.
  - 2013-05-28 **15min.lt**, „Nevyriausybinkai mina valstybinių institucijų slenksčius ir prašo sprendimų, siekiant stabdyti ŽIV plitimą“
<http://www.15min.lt/naujiena/ziniosgyvai/sveikata/nevyriausybinkai-mina-valstybiniu-instituciju-slenkscius-ir-praso-sprendimu-siekiant-stabdyti-ziv-plitima-541-339694>
  - 2013-05-28 **Lietuvos sveikata**, „Prašo spręsti problemas“
<http://www.lsveikata.lt/products/praso-spr%C4%99sti-problemas/>
  - 2013-05-29 **15min.lt**, Koalicija „Galiu gyventi“ prašo atsakingų pareigūnų laikytis Konstitucijos
<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/koalicija-galiu-gyventi-praso-atsakingu-par-eigunu-laikytis-konstitucijos-56-339695#ixzz2Vp94jyTU>
  - 2013-06-09 **Delfi.lt**, „Šokiruojanti buvusio narkomano išpažintis: apie pojūčius, kuriuos sukelia narkotikai“
<http://www.delfi.lt/news/daily/lithuania/sokiruojanti-buvusio-narkomano-ispazintis-apie-pojucius-kuriuos-sukelia-narkotikai.d?id=61578626>
  - 2013-06-10 **15min.lt**, „20 metų narkotikus vartojęs Kęstutis Butkus: „Grigiškės yra Vilniaus narkotikų virtuvė“

<http://www.15min.lt/naujiena/aktualu/lietuva/20-metu-narkotikus-vartojes-kestutis-butku-s-grigiskes-yra-vilniaus-narkotiku-virtuve-56-343355>

- 2013-06-15 **Lietuvos rytas**, „Pusę gyvenimo svaiginęsis vilnietis prarado du butus ir įklimpo į skolas“
<http://www.lrytas.lt/-13712464241370668942-pus%C4%99-gyvenimo-svaigin%C4%99s-is-vilnietis-prarado-du-butus-ir-%C4%AFklimpo-%C4%AF-skolas.htm#.UrWJsfRdWW4>
- 2013-06-16 **LTV** laida „Labas rytas“
http://www.lrt.lt/mediateka/irasas/38709/labas_rytas_lietuva_i_dalis
- 2013-12-12 **Žinių radijo** laida „Atviras pokalbis“, „Ar mūsų policijos pareigūnai, atliekantys kilnų darbą, nepanašūs į donkichotus, o vykdomos operacijos – į vėjo malūnus?“ <http://www.ziniuradijas.lt/epizodas/2013/12/12/atviras-pokalbis/26990>
- Sukurtas naujas KGG tinklalapis, kuris pritaikytas šiuolaikinėms informacinėms komunikacijos technologijoms (išmanieji telefonai, delniniai kompiuteriai ir pan.); įdiegta Naujienlaiškio rengimo ir platinimo elektroninės versijos; sukurtos platformos komentarams, diskusijoms – interaktyviam bendravimui, aišku pagal poreikį ir galimybes.
- Sutarta partnerystė su Žinių radijo laida „Atviras pokalbis“, ved. Raigardas Musnickas. Nuo 2014 metų pradžios sutarta 1 kartą per mėnesį diskutuoti KGG aktualiomis temomis. KGG iniciuos, parengs ir organizuos laidas (jau vyko 3 laidos).
- Planai:
  - Parengtas interviu viešinimui: Dr. Emilis Subata – „Kova su narkotikais pavirto į kovą su „narkomanais“.
  - Planuojama radijo laida „Atviras pokalbis“ (Žinių radijas) balandžio 24 d. Žemo slenksčio kabinetų tema.
  - Aktyvinti ekspertinę ryšių su visuomene veiklą, užpildant tinklalapyje sukurtą Žinių ir informacijos centrą.
  - Inicijuoti partnerystę su Lietuvos žurnalistų sąjunga.

OSF seminarų logistikos organizavimas:

- OSF suteikta vieno papildomo seminarų logistikos organizavimo paslauga seminarui:
  - liepą Kijeve, Ukraina
- OSF suteikta seminarų logistikos organizavimo paslauga seminarams, kurie vyko:
  - gegužės 7-9 d. Turkijoje
  - gegužės 27-31 d. Turkijoje
  - birželio 11-12 d. Vengrijoje
  - rugsėjo 24-27 d. Lietuvoje
  - spalio 22-25 d. Kenijoje
  - spalio 29-31, Ispanijoje
  - lapkričio 18-19, Vokietijoje
  - gruodžio 2-4, Vokietijoje